

ACADEMIA ROMÂNĂ

FILIALA TIMIȘOARA

Institutul de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”

STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

2025

**ACADEMIA ROMÂNĂ-FILIALA TIMIȘOARA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
„TITU MAIORESCU”**

STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

**EDITURA MEGA
Cluj-Napoca
2025**

***Studia Banatica. Series Historia* este revista Institutului de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”, publicată sub egida Academiei Române, filiala Timișoara.**

Comitetul științific

Prof. univ. dr. Sorin-Cristian AILINCĂI

Universitatea din București

CS I dr. Dan APARASCHIVEI

Academia Română, Institutul de Arheologie Iași

Dr. Ligia BOLDEA

Cercetător independent, Reșița

CS I dr. Vitalie BÂRCĂ

Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Dr. Costin FENEȘAN

Cercetător independent, București

Prof. univ. dr. Mihai GLIGOR

Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

CS I dr. habil. Florin GOGĂLTAN

Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Prof. univ. dr. Rudolf GRÄF

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca/,

Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane, Sibiu

Conf. univ. dr. Vasile RĂMNEANȚU

Universitatea de Vest din Timișoara

Prof. univ. dr. Wolfram SCHIER

Freie Universität Berlin, Germania

Colegiul de redacție

Prof. univ./CS I dr. Florin DRAȘOVEAN – director

CS I dr. habil. Adrian MAGINA – redactor-șef

CS III dr. Victor BUNOIU – secretar de redacție

CS II dr. Victor Cristian SAVA – membru

CS III dr. Cristian FLOCA – membru

Materialele trimise spre publicare în *Studia Banatica. Series Historia* sunt așteptate pe adresele de email: isbtm@academiatm.ro sau adimagina@gmail.com.

Revista *Studia Banatica* continuă publicația „Revista de Studii Banatice”, publicată în perioada 2010-2013.

ISSN 3090-9643

ISSN-L 3090-9643

STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

2025

CUPRINS

ARHEOLOGIE

- Marian-Bogdan CONDURĂȚEANU, Mihai GLIGOR, *Valurile timpului probabilistic și rolul evenimentelor Miyake în degradarea preciziei calibrărilor C¹⁴. Cu referire la platoul Hallstatt și datele din spațiul intracarpatic* 7
- Silviu ENE, Dorel MICLE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, *O posibilă așezare Vinča necunoscută în sudul orașului Ciacova* 41
- Victor Cristian SAVA, Adrian Cristian ARDELEAN, Daniela SAVA, Adriana SĂRĂȘAN, *Așezări fortificate și dinamici culturale în eneoliticul timpuriu din regiunea Mureșului de Jos* 57
- Victor BUNOIU, Sorin FORȚIU, Bogdan CRAIOVAN, Yobbágy – *redescoperirea unui castellum din Banatul medieval* 77
- Cristian FLOCA, *Arheologia bisericilor de lemn. Studiu de caz: biserica de lemn „Pogorârea Duhului Sfânt” din Sartăș, jud. Alba* 125

ISTORIE

- Adrian MAGINA, *Toponimie și limbaj vernacular în documentele latine privind Banatul medieval: identitatea etnică a celui care scrie sau identitatea etnică a teritoriului?* 149
- Alexandru FODOR, *Aspecte ale vieții culturale și artistice în banatul de Caransebeș-Lugoj* 159
- Sandra HIRSCH, *Sectoarele economiei urbane reflectate prin ocupațiile locuitorilor evrei din Timișoara (prima jumătate a secolului XVIII)* 167

Florin BOGDAN, <i>Cărți românești vechi din colecțiile bibliotecii metropolitane București. Tipăriturile de la Buda</i>	175
Constantin-Tufan STAN, <i>Dascăli români din Banat în perioada dualismului. Studiu de caz: învățătorul Ioan Marcu</i>	183
Vasile CRISTEA, <i>Alexandru Borza - cercetător și protecționist al naturii din Banat</i>	201
Mihăiță-Silviu BALUȚĂ, <i>Vizita studenților cehoslovaci în România (1927): un episod al cooperării academice interbelice</i>	215
Eusebiu NARAI, <i>Activitatea Micii Înțelegeri în primul trimestru al anului 1933, reflectată în paginile cotidianului „Vestul” din Timișoara</i>	223
Dumitru TOMONI, <i>Mărturii din arhiva C.N.S.A.S. privind rezistența anticomunistă din Banatul de nord-est. Cum a fost capturat maiorul Vasile Duma?</i>	245
Vasile RĂMNEANȚU, <i>Aspecte referitoare la exportul din întreprinderile județului Timiș din anul 1983 consemnate în rapoartele Securității și ale organelor județene și centrale</i> ..	257
Norme de redactare	267

SUMMARY

ARCHAEOLOGY

- Marian-Bogdan CONDURĂȚEANU, Mihai GLIGOR, *Probabilistic Time Waves and the role of Miyake events in the degradation of the precision of ¹⁴C calibrations. With reference to the Hallstatt Plateau and the data from the intracarpatic region* 7
- Silviu ENE, Dorel MICLE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, *A Possible Unknown Vinča Site South of Ciacova City* 41
- Victor Cristian SAVA, Adrian Cristian ARDELEAN, Daniela SAVA, Adriana SĂRĂȘAN, *Enclosed settlements and cultural dynamics in the Early Eneolithic of the Lower Mureș Region* 57
- Victor BUNOIU, Sorin FORȚIU, Bogdan CRAIOVAN, Yobbágy – *Rediscovery of a castellum from the Medieval Banat* 77
- Cristian FLOCA, *The Archaeology of wooden churches. Study case: Wooden church „Descent of the Holy Spirit” from Sartăș, Alba county* 125

HISTORY

- Adrian MAGINA, *Toponymy and vernacular language in Latin documents regarding medieval Banat: the ethnic identity of the scribe or the ethnic background of the territory?* 149
- Alexandru FODOR, *Aspects of cultural and artistic life in the banat of Caransebeș and Lugoj* 159
- Sandra HIRSCH, *Urban economy reflected by the occupations of Jewish residents of Timișoara (first half of the 18th century)* 167
- Florin BOGDAN, *Old Romanian books from the collections of Bucharest metropolitan library. Buda prints* 175
- Constantin-Tufan STAN, *Romanian teachers from Banat during the period of dualism. Case study: teacher Ion Marcu* 183

Vasile CRISTEA, <i>Alexandru Borza - researcher and nature conservationist in the Banat region</i>	201
Mihăiță-Silviu BALUȚĂ, <i>The visit of Czechoslovak students to Romania (1927): an episode of interwar academic cooperation</i>	215
Eusebiu NARAI, <i>The activity of the Little Antante in the first quarter of 1933, reflected in the pages of the daily <the West> from Timișoara</i>	223
Dumitru TOMONI, <i>Testimonies from the C.N.S.A.S. archive on the anti-communist resistance in northeast Banat. How was major Vasile Duma captured?</i>	245
Vasile RĂMNEANȚU, <i>Aspects related to exports from companies in Timiș County in 1983, as recorded in reports by the Securitate and county and central party authorities</i>	257
Editorial style	267

MĂRTURII DIN ARHIVA C.N.S.A.S. PRIVIND REZISTENȚA ANTICOMUNISTĂ DIN BANATUL DE NORD-EST. CUM A FOST CAPTURAT MAIORUL VASILE DUMA?

Dumitru Tomoni*

Cuvinte cheie: rezistență anticomunistă, Vasile Duma, Banat, C.N.C.S.A.S

Keywords: anticomunist resistance, Vasile Duma, Banat, C.N.C.S.A.S

Testimonies from the C.N.S.A.S. archive on the anti-communist resistance in northeast Banat. How was major Vasile Duma captured?

Abstract: Imposed by the pressure of the Soviet occupation army, communism was maintained through a regime of widespread terror. After being abusively removed from the Romanian army, despite the fact that he had never been involved in politics, and as an officer he fought on both the Eastern and anti-fascist fronts, being appreciated and decorated on both fronts, unable to find a job that would ensure his livelihood in Brăila, Vasile Duma decided to return to his parents' house in Sintești, in the Lugoj area. Together with several locals and people from the Simeria-Deva area, they created an organization called the National Resistance Movement, with an anti-communist stance. During 1949, the Făget Security Office sent several reports to the Severin County People's Security Service, based in Lugoj, alerting them to the existence of a subversive organization. Following a series of denunciations, on May 13, 1950, Major Duma and several accomplices were arrested in the village of Birchiș. The Security reports, extracted from the CNSAS archives, annexed to the present study, describe the dismantling of the resistance group led by Duma in 1950.

Impus prin presiunea armatei sovietice de ocupație, împotriva dorinței majorității zdrobitoare a românilor, prin alegeri falsificate și manipularea unor importante categorii sociale, comunismul s-a menținut printr-un regim de teroare generalizată. Au căzut victime ale acestei terori elita politică a României interbelice, marea majoritate a intelectualității de vârf și a fruntașilor comunității rurale.

Suferințele și nedreptățile provocate de instaurarea comunismului și în zona Făgetului, au provocat inevitabile adversități, împotriviri și proteste individuale în rândul tuturor categoriilor sociale și profesionale, reprimare fără milă de forțele de represiune. Prima și singura formă organizată de luptă împotriva regimului comunist, tănuțită până la sfârșitul acestui regim și total necunoscută timp de aproape trei decenii și după revenirea la democrație, a fost Mișcarea de Rezistență Națională, organizată și condusă de maiorul Vasile Duma.¹

---

* Vicepreședinte al Societății de Științe Istorice din România, email: dtomoni@yahoo.com

¹ Vasile Duma s-a născut la 3 februarie 1912 în satul Sintești, comuna Margina, jud. Timiș. După absolvirea Școlii Militare de 3 ani și a Școlii de Aplicație de 1 an, a fost repartizat ofițer la Regimentul 3 Artilerie „Franța” din Brăila. A participat la al Doilea Război Mondial pe întreaga sa durată primind mai multe decorații românești și germane. În vara anului 1947 a fost avansat la gradul de maior, dar la 1 septembrie a fost epurat din armată. Nemaigăsind un loc de muncă în Brăila, s-a întors în satul natal, unde, simțindu-se amenințat de noile autorități comuniste, a pus bazele unei mișcări de rezistență și s-a refugiat în zona Luncanilor a munților Poiana Ruscă. Fiind trădat, la 14 mai 1950 a fost arestat în satul Birchiș, jud. Arad, de Securitatea din Lugoj. La 5 decembrie 1950, prin Sentința nr. 488 a Tribunalului Militar Sibiu, Vasile Duma a fost condamnat la moarte „pentru

După înlăturarea abuzivă din rândul armatei române, în ciuda faptului că niciodată nu s-a implicat în viața politică, iar ca ofițer a luptat atât pe frontul de Răsărit, cât și pe cel antifascist, fiind apreciat și decorat pe ambele fronturi, neputând să găsească un loc de muncă care să-i asigure existența în Brăila, Vasile Duma a decis să se reîntoarcă la casa părintească din Sintești. După multe eforturi, în 15 noiembrie 1948 Duma s-a angajat la Exploatarea de cărbuni de lemn din Luncani, dar pentru că a primit referințe negative din partea reprezentanților locali ai regimului, la scurt timp și-a pierdut locul de muncă.

Confruntat cu numeroase lipsuri și frustrări, simțindu-se supravegheat și amenințat de noile autorități, influențat de starea de nemulțumire a multor locuitori din zonă dar și de presiunea permanentă a lui Nicolae Mișu² din Margina, un „profesor”³ imprudent și predispus spre răzvrătire și aventură, la doar câteva zile după sărbătorile Crăciunului anului 1948, Duma s-a decis să pună bazele unei organizații subversive anticomuniste.

La sfârșitul lunii noiembrie 1948, Mișu l-a trimis la Duma pe țăranul Dumitru Vasiescu, zis Șarpe, din Tomești, cu o scrisoare prin care propunea o întâlnire în casa lui Vasiescu după sărbătorile Crăciunului, pe 28 decembrie 1948. Într-adevăr, în această zi s-au întâlnit, în casa lui Vasiescu, Duma, Mișu și țăranul Ioan Selejan din Tomești. La această primă întâlnire conspirativă Duma le-a cerut să contacteze oameni de încredere nemulțumiți de regimul comunist. S-a hotărât ca în fiecare comună să fie recrutați, mai întâi un om de încredere care la rândul lui va proceda la recrutarea altor membri și să nu se întocmească încă tabele cu numele membrilor recrutați, pentru a nu fi deconspirați. Ca scop imediat al organizației, s-a fixat recrutarea a cât mai mulți membri, procurarea de armament, colectarea de cereale și bani de la membrii organizației și, ca scop final s-a stabilit ca, în eventualitatea unui război între anglo-americani și Uniunea Sovietică, pe care ei îl vedeau inevitabil și apropiat, să lupte împotriva armatelor sovietice alături de anglo-americani. Tot la această ședință s-a stabilit ca Dumitru Vasiescu să îndeplinească misiunea de curier deoarece se bucura de toată încrederea lui Duma.

După această întâlnire, Mișu a acceptat să se subordoneze maiorului Duma și să treacă la organizarea mișcării conform instrucțiunilor primite. În acest sens, în iarna și primăvara anului 1949 Mișu a trecut la recrutarea de membri și formarea de nuclee în cadrul unor întâlniri secrete, mai întâi în Tomești, Coșava și Românești, jud. Severin, iar în martie 1949 în Holdea, Coșești, Baștea și Fintoag din jud. Hunedoara, luându-le un jurământ după modelul cuzist⁴ cu formula: „Jur credință regelui Mihai I, națiunii române și bisericii ortodoxe”. Cel care depunea acest jurământ, ținea în mână o cruce și o lumânare. Munca de recrutare a continuat până la arestarea lui Mișu de organele Securității Lugoj, la 23 aprilie 1949, în urma unor denunțuri și a sesizărilor informative făcute de Securitatea Deva către D.R.S.P. Timișoara.⁵

---

uneltire împotriva statului”, fiind executat la 24 mai 1951. Decesul a fost înregistrat abia în 1 martie 1965 și, apoi, comunicat familiei.

² Mișu Nicolae (1900-1954). S-a născut în Margina, jud. Timiș, la 28 octombrie 1900, într-o familie modestă de țărani. În toamna anului 1918 a trecut munții în Regat, s-a înrolat în armata română, ca voluntar, în Regimentul 2 Vânători R.E. compania I și a participat la luptele din 1918-1919 împotriva armatei comuniste a lui Bela Kuhn. În anii 1927-1929 a urmat un curs de învățători la Universitatea din Iași, unde l-a cunoscut pe profesorul A.C. Cuza, mentorul mișcării antisemite și președinte a Ligii Apărării Național Creștine, care a avut o puternică înrăurire asupra sa. Ca student la Universitatea din Iași, a fost încadrat în Asociația „Studentilor Creștini”, iar mai târziu în Partidul Național Creștin, în cadrul căruia depune o vie activitate propagandistică, iar în 1932 și în 1937 a candidat în alegeri parlamentare pe listele acestui partid politic.

³ Deși a urmat doar un curs de învățători, în toate documentele Securității, inclusiv în declarațiile date după arestare, se menționează în mod eronat că este profesor, fiind licențiat al Facultății de Litere și Filosofie Iași.

⁴ Este vorba de Partidul Național Creștin, constituit la Iași prin fuziunea, la 14 iulie 1935, a Ligii Apărării Național Creștine, condusă de profesorul A. C. Cuza cu Partidului Național Agrar, condus de poetul Octavian Goga.

⁵ Arhiva Consiliului Național Pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), Dosar P 83279, vol. 16, f. 3.

La începutul lunii martie 1949, preotul Ioan Lupșa din comuna Runcșor, jud. Hunedoara, însoțit de Cornel Mircea din comuna Roșcani, auzind de existența unei organizații subversive în zona Făgetului, au venit în Margina pentru a-i cere lui Mihuț să le faciliteze o întâlnire cu Duma, fiind și ei interesați să se alăture mișcării de rezistență și să se organizeze în zona lor. Prin mijlocirea lui Mihuț, aceștia s-au întâlnit cu Duma în locuința lui Dumitru Vasiescu din Tomești, maiorul acceptând să le dea instrucțiuni de organizare, atrăgându-le atenția de a nu face încă colectări de cereale sau cotizații, pentru a nu fi descoperiți. După alte întâlniri conspirative organizate în locuința lui Vasiescu din Tomești, preotul va deveni cel mai important colaborator din jud. Hunedoara, reușind, în doar câteva săptămâni, să organizeze mai multe comune din plasa Ilia: Câmpuri-Surduc, Gurasada, Ilia, Runcșor Godinești, Dănulești, Cărmăzinești, Glodghilești, Petrești și altele.⁶ Într-o declarație dată Securității din București în 19 aprilie 1950, preotul recunoaște că a organizat nuclee în 13 comune, formate din 45-50 de membri. Cel mai important membru recrutat de către preotul Lupșa, în luna iulie 1949, a fost căpitanul demobilizat Horia Bălan din Ilia, fost în divizia Tudor Vladimirescu, cu o situație materială bună, care a primit misiunea ca, împreună cu preotul Lupșa, să plece la București pentru a primi instrucțiuni și a face legătura cu conducerea unei alte organizații de rezistență anticomunistă. Aceștia au ajuns la București dar s-au întors fără vreun rezultat pozitiv.

Numele organizației de Mișcarea de Rezistență Națională a fost stabilit la o întâlnire din Câmpuri-Surduc ținută la domiciliul lui Nicolae Mariș de către Duma și Horia Bălan, când s-a decis ca membrii săi mai importanți să primească nume conspirative. Astfel, maiorul avea numele de Marin, Vasiescu de Șarpe, Ioan Țona de Enciu, Petru Biriș de Brateanu, Lăzărescu de Lazăr etc. Conform instrucțiunilor date de Duma, după ce a fost declarat „comandant”, urmau să se constituie nuclee de câte 3-4 persoane recrutate dintre angajații din Gara Simeria, Simeria Triaj și Depoul Simeria, iar peste toate aceste nuclee să fie o conducere centrală. Membrii acestor nuclee trebuiau să procure armament și muniție sustrăgându-l din vagoanele ce treceau prin această gară, să găsească un depozit pentru alimente, să culeagă informații cu caracter militar și politic – transporturi militare de trupe, transporturi de armament, instalări de posturi antiaeriene, paza podurilor și depozitelor militare, starea de spirit a populației –, să trimită periodic, din 10 în 10 zile, rapoarte privind acțiunile întreprinse.

Principala organizator al nucleelor constituite de ceferiștii din Simeria, a fost Ioan Roz, paznic și om de serviciu în stația Simeria. Prin Ioan Roz și șeful de tren din stația Simeria, Petru Dema, maiorul a stabilit legătura cu șeful de tren Ioan Rusu din stația Teiuș, despre care aflase că are legături cu un grup de fugari organizați și că ar poseda armament și muniție. Roz va deveni, pentru Duma, omul de legătură cu mișcarea de rezistență din jud. Hunedoara, dar și unul dintre informatorii Securității din Deva, contribuind decisiv la capturarea maiorului.

Măsurile social-economice și politice ce aveau drept scop comunizarea României, au produs nemulțumire în toate clasele și categoriile sociale și o atitudine de firească ostilitate manifestată în forme diverse. De aceea, unul dintre obiectivele imediate ale nou înființatei Securități⁷ a fost supravegherea sistematică a populației și raportarea stării de spirit a populației. Nu putea scăpa de această supraveghere nici mișcarea de rezistență anticomunistă condusă de maiorul Vasile Duma.

Despre existența acestei organizații anticomuniste, Securitatea din Deva a deținut informații încă din luna aprilie 1949, când s-au semnalat acțiunile de recrutare întreprinse de Mihuț în comunele Cosești, Holdea, Fintoag, Baștea și Ohaba. Pe baza acestor informații, s-a

⁶ Ibid., f. 4.

⁷ Securitatea a fost, oficial, înființată prin decretul nr. 221 din 28 august 1948 al Prezidiului Marii Adunări Naționale a RPR. Inițial a purtat numele de Direcția Generală a Securității Poporului (DGSP).

încercat infiltrarea lui Trandafir Irimie din comuna Holdea ce depusese jurământ lui Mihuț, iar Securitatea din Deva l-a recrutat și pe învățătorul Vasile Cornescu din Coșești. Dacă învățătorul le-a dat multe informații eronate, în schimb Trandafir Irimie și, apoi, Vasile Cazan din Fintoag, și el racolat de Securitate, le-au dat informații reale ce a permis Securității să fie la curent cu acțiunile organizației.⁸ Astfel, prima victimă a Securității a fost imprudentul și impulsivul Nicolae Mihuț, arestat în 22 aprilie 1949, dar care, în ciuda presiunilor și torturilor la care a fost supus, a refuzat mult timp să dea informații relevante despre mișcarea condusă de Duma. În septembrie 1949, Securitatea Deva l-a racolat pe Mircea Popovici, un apropiat al preotului Lupșa, care a raportat toate informațiile ce le-a aflat de la preot, cunoscând astfel acțiunile întreprinse de acesta. Nu întâmplător, în noaptea de 18/19 februarie 1950 acesta va fi arestat.⁹ La scurt timp, Securitatea Deva a reușit să racoleze și alți informatori din satele Teiu și Lăpugiu de Sus, creând astfel o linie informativă consistentă.

În decursul anului 1949 Biroul de Securitate Făget a trimis mai multe rapoarte Serviciului Județean de Securitate a Poporului Severin, cu sediul în Lugoj, prin care sesiza existența unei organizații subversive în localitățile Pietroasa, Poieni și Crivina de Sus, „cu ramificație” în plasa Margina.¹⁰ „Aceste informații erau sporadice și fără a avea un informator intern în problemă – consemna într-un raport din 10 februarie 1950 maiorul Zoltan Kling, șef al Serviciului de Securitate Lugoj –, ca atare organizația nu s-a conturat până în luna ianuarie 1950. La această dată ni s-a raportat de către Biroul de Securitate Făget, prezența unui maior deblocat, care ar fi organizatorul și capul acestei organizații, care maior a fost identificat de noi în persoana numitului Duma P. Vasile, maior deblocat, originar din com. Sintești, jud. Severin și care a lucrat în decursul anului 1949, la exploatarea I.P.I.L., pe marginea județului nostru și în județul Hunedoara, administrative ținându-se la exploatarea Luncani, jud. Severin”.

Pe baza rapoartelor întocmite de către Securitatea din Deva, care arătau locul unde se adăpostea comandamentul organizației, s-a trecut la acțiunea întreprinsă în 2 februarie 1950 de către lucrătorii Securității din Deva și Timișoara pentru prinderea conducerii organizației, dar acțiunea nu s-a bucurat de succesul scontat pentru că n-au cunoscut exact locul adăpostului, mai mult, cea mai mare parte a grupului se afla ascunsă în Tomești. În schimb, a fost rănit grav curierul Vasiescu, care va deceda la scurt timp într-un spital din Deva.¹¹

În 2 martie 1950, maiorul Zoltan Kling¹² trimite un raport mai detaliat Securității din Timișoara, în baza informațiilor furnizate de informatorii „Neajlov”, „Coru”, „Crainic”, „Bobu”, „Coșava 1”, „Severin”, „Strehaia”, dintre care trei erau „informatori interni”, adică făceau parte din organizație. În baza informațiilor furnizate, Securitatea a reușit să cunoască unele acțiuni ale mișcării, mai multe adunări conspirative, să identifice o bună parte a grupului ce acționa pe versantul nord-vestic al munților Poiana Ruscă, în zona Făgetului, în

⁸ ACNSAS, Dosar P 83279, vol. 16, f. 6-7.

⁹ Adrian Nicolae Petcu, *Preotul Ion Lupșa în lupta anticomunistă*, în <https://ziarullumina.ro/societate/historica/preotul-ion-lupsa-in-lupta-anticomunista-9559.html> (accesat: 7.09.2025).

¹⁰ ACNSAS, Dosar P 12208, vol. 4, f. 1.

¹¹ ACNSAS, Dosar P 83279, vol. 16, f. 7.

¹² Zoltan Kling (1912-1970). Născut în Timișoara, Kling a lucrat ca geamgiu în diverse întreprinderi din Reșița și Lugoj înainte de a fi recrutat în Poliție în anul 1945. La înființarea Securității, a primit gradul de maior și funcția de șef al Serviciului de Securitate Lugoj. Alte funcții în aparatul represiv comunist: șef birou la Comandamentul Trupelor de Securitate (1952-1952), director adjunct al Direcției regionale de Securitate Arad (1952-1953), director adjunct al Direcției de Securitate Arad (1953-1953) și șef serviciu a Direcției Pază a MAI (1953-1954). În perioada anilor 1948-1950, Kling s-a făcut remarcat prin zelul deosebit și duritatea de care a dat dovadă în combaterea și reprimarea organizațiilor anticomuniste care au activat în zona Banatului Montan. A participat la execuțiile extrajudiciare săvârșite în pădurile din împrejurimile Lugojului, în care, la 2 august 1949, au fost asasinați șapte deținuți politici din Lotul Spiru Blănaru, iar în 10 martie 1950 au fost împușcați 16 deținuți politici dobrogeni judecați în Lotul Babadag.

mai multe localități din plășile Margina și Făget, inclusiv pe cei care îi ajutau cu alimente și informații, dintre care unii făceau parte din conducerea politică a comunelor din zonă.

De la informatorul „Coru”, căruia Nicolae Mihuț i-a propus să facă parte din organizație și i-a oferit mai multe informații, Securitatea află că Mihuț racolase aproape 50 de membri, iar organizația își propunea și „să arunce în aer tunelul dintre stația CFR Coșteiul de Sus și Holdea, precum și podurile de cale ferată din această regiune și de a mai ocupa instituțiile publice”.¹³ Informatorul „Neajlov” denunță legăturile lui Mihuț cu Victor Opron, țăran mijlocăș din satul Zorani, care împreună cu alți cinci consăteni „au colectat grâu pentru maiorul Duma”, iar informatorul „Coru” semnala că Opron „se deplasează aproape zilnic la Timișoara, Lugoj și prin comunele Pietroasa, Curtea și Tomești”.¹⁴

În raport se mai consemnează că „aparatură de radio care a dispărut din căminul cultural din Luncani, cu 3-4 zile înainte de descoperirea adăpostului bandiților din acea regiune, de către organele Securității, ar fi aparatul ce s-a găsit la adăpostul bandiților, și care se bănuiește că ar fi fost luat de bandiți cu știrea președintelui Comitetului Provizoriu din acea comună”, precum și faptul că mișcarea s-a extins și în „plasele Făget și Birchis, unde Mihuț Nicolae zis Frunză Verde, a fost văzut deplasându-se dese ori”, dar până la data raportului, Securitatea nu a reușit să pătrundă informativ, „din lipsă de informator în problemă”.¹⁵

În încheierea raportului, maiorul Kling înaintează o schiță a organizației, cu membrii organizației identificați de Securitate, cu membrii organizației reținuți, cu cei dispăruți și refugiați, precum și cu cei bănuți că ar face parte din gruparea maiorului Duma.

Printr-o adresă trimisă Direcției Regionale de Securitate Timișoara, în 16 martie 1950, lt. colonel Gheorghe Crăciun¹⁶, șef al Direcției Regionale de Securitate Sibiu, comunica mai multe informații despre acțiunea eșuată a Securității, din 2 februarie 1950, de capturare a conducerii mișcării în adăpostul amenajat în vârful Druja și despre acțiunile întreprinse de maiorul Vasile Duma în județele Hunedoara și Severin, obținute de securiștii aflați în subordinea sa”.¹⁷ Potrivit raportului, după eșecul acțiunii de capturare a lui Duma, acesta s-a refugiat, împreună cu un grup restrâns de 7-8 persoane, în jurul satelor Poieni și Fărășești, iar la 14 februarie au ajuns în comuna Fintoag, jud. Hunedoara, unde au stat șase zile în casa lui Dumitru Brândușescu, de unde a convocat pe mai mulți șefi ai organizațiilor subversive din satele învecinate, spunându-le să creeze organizații în fiecare sat și că va construi un nou adăpost dar va ține secret locul de amplasare. Din Fintoag, Duma a plecat spre zona Făgetului desemnându-i pe cei care trebuiau să organizeze localitățile Sintești, Bulza și celelalte sate din vecinătatea comunei Curtea.

Într-un raport al Securității București, din 10 mai 1950, privind acțiunile întreprinse de DRSP Sibiu pentru prinderea maiorului Duma, se consemnează că aceasta a deținut informații despre mișcare încă din aprilie 1949, că au fost recrutați informatori în Margina, Curtea, Coșava, Sintești, Fintoag, Holdea și Ohaba, că s-a instituit un post capcană încă din 30 aprilie, dar „lipsa unei urmăriri sistematice a problemei” și a unei colaborări eficiente cu

¹³ ACNSAS, Dosar P 12208, vol. 4, f. 6.

¹⁴ Ibid., f. 14.

¹⁵ Ibid., f. 16.

¹⁶ Temutul torționar s-a născut într-o familie de țărani greco-catolici cu șase copii, fiind de profesie cazangiu. Absolvent a patru clase la școala industrială de ucenici, Crăciun a ocupat, începând cu venirea comuniștilor la putere, mai multe funcții în aparatul de represiune: chestor și prim-chestor de poliție la Sibiu, Cluj și Constanța (1945-1947); inspector de Siguranță la Inspectoratul Regional de Siguranță Sibiu (1947, aug. 1948); șef al Direcției Regionale de Securitate Sibiu (sept. 1948 – 1951); șef al Direcției regionale de Securitate Craiova (1951 – 1952); comandant la penitenciarul Aiud etc. În calitate de șef al Direcției regionale de Securitate Sibiu, Gheorghe Crăciun a anihilat mai multe grupuri de partizani din zona Făgăraș, printre care și grupul lui Nicolae Dabija și a arestat personal pe Vaida Voievod, A.C. Cuza și Emil Hațieganu.

¹⁷ ACNSAS, Dosar P 83279, vol. 8, f. 66.

DRSP Timișoara „a făcut ca problema să fie urmărită defectuos, cu rezultate minime”.¹⁸ Referitor la activitatea „bandei maiorului Duma, din acțiunea întreprinsă rezultă că aceasta s-a despărțit în două grupuri, fără legătură între ele, grupuri care-și caută adăpost în regiunea jud. Severin. Momentan, din cauza măsurilor luate, aceste grupuri și-au încetat activitatea organizatorică, activitate care însă poate fi reluată în orice moment”. De aceea, raportul propunea arestarea cât mai rapidă a maiorului Duma, iar în acest scop solicita o colaborare mai eficientă a celor două direcții județene de Securitate și „o acțiune informativă cu informatorii existenți în regiunea unde sunt semnalate grupările și o acțiune direct numai după ce s-a stabilit cu precizie locul unde se ascunde banda”.¹⁹

În 12 mai 1950, „în urma prelucrării soției banditului Ioan Roz”, acesta a fost arestat în momentul întoarcerii acasă pentru a se aproviziona cu alimente²⁰ și dus la sediul Securității din Deva unde, în schimbul promisiunii că nu va fi trimis în judecată, a acceptat să colaboreze și să dea informații ce se vor dovedi a fi decisive pentru prinderea lui Duma și destructurarea mișcării. Potrivit declarației sale, Roz s-a despărțit de Duma la sfârșitul lunii martie la marginea comunei Căpâlnaș, jud. Severin, când maiorul a fost preluat de Alexandru Bulzan, contabil la cooperativa din Birchiș.²¹

În 13 mai, o echipă a Securității Deva condusă de lt. maj. Ioan Hațeganu îl aduce pe Roz la Biroul de Securitate Făget, unde este chemat și maiorul Zoltan Kling, șef al Serviciului de Securitate Lugoj, pentru a stabili un plan comun de acțiune pentru a prinde grupul lui Duma. În baza denunțului făcut de Roz, a fost reținut contabilul Alexandru Bulzan care, după ce este toturat, a recunoscut că l-a găzduit și aprovizionat cu alimente pe Duma, a declarat că nu știe unde se ascundeau în acel moment, dar l-a denunțat pe Alexandru Iștoc din Virișmort, sat situat astăzi în jud. Arad, al cărui fiu Ștefan Iștoc, dezertat din armată, făcea parte din grupul restrâns al maiorului Duma.

A doua zi a fost adus la Biroul de Securitate din Făget Alexandru Iștoc, care, „pus în fața probelor, nu a recunoscut că are cunoștință despre bandit decât în urma unor presiuni serioase asupra sa. A relatat apoi că știe precis locul unde se află bandiții, știe câți sunt la număr și de ce armament dispun”²². După aceste informații, cei doi șefi de Securitate au cerut concursul Miliției Severin care le-a trimis în ajutor un număr de 33 de milițieni și cu Securitatea din Lugoj, care le-a pus la dispoziție un număr de 15 securiști. Cu aceste efective s-au deplasat la locuința Domnicăi David din Birchiș unde, potrivit informațiilor date de Iștoc, se ascundea grupul și, la orele 19:30 au înconjurat gospodăria și l-au trimis pe Alexandru Iștoc să le comunice fugărilor ca în termen de 10 minute să se predea, altfel se va deschide foc asupra lor. După trecerea celor 10 minute, pentru că nimeni nu s-a predat, s-a deschis focul și după mai multe serii de rafale „cei 6 bandiți care se aflau în podul șurii s-au predat la intervale de timp”. Fiind în casă, Duma a refuzat să se predea intenționând, potrivit declarației sale, ca la lăsarea întinericului să se „furișeze prin spatele casei” și să fugă, dar după ce s-au tras trei grenade asupra casei, iar cu armamentul automat s-a tras asupra geamurilor casei, până când grenadierii au pătruns în curte, văzând că este „înconjurat din toate părțile, văzând că nu mai este posibilitate de scăpare”, deși avea un pistol automat încărcat și se afla în poziție de tragere, s-a predat²³.

Începută la ora 19:45 operațiunea de capturare a grupului condus de Duma, s-a terminat la orele 21:30 fără niciun rănit. Pe lângă membrii grupului – Vasile Duma, Ioan

---

¹⁸ Ibid., f. 114.

¹⁹ Ibid., f. 115.

²⁰ ACNSAS, Dosar P 692, vol. 14, f. 43.

²¹ Ibid., f. 61.

²² ACNSAS, Dosar P 692, vol. 14, f. 56.

²³ ACNSAS, Dosar P 83279, vol. 6, f. 72.

Țona, –, au mai fost arestați și Alexandru Bulzan, Alexandru Iștoc și Domnica David, care, după mai multe cercetări, va fi eliberată.

1

DIRECȚIA REGIONALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI TIMIȘOARA

Nr. 5/10161 din 16 mai 1950

Către

DIRECȚIA REGIONALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI BUCUREȘTI

Urmare raportului nostru Telegrafic Nr. 5/10161 din 15 Mai 1950, referitor la prinderea bandei subversive condusă de maiorul deblocat DUMA P. VASILE intitulată „Rezistența Națională” raportăm:

În ziua de 13 Mai 1950, sosind în Făget la Biroul de Securitate, locotenent major HAȚEGAN IOAN din Serviciul Județean de Securitate Deva escortând pe banditul fugar ROSS IOAN din Hunedoara care a luat legătura cu șeful Serviciului Județean Securitate Lugoj, tov. maior KLING ZOLTAN, care s-a deplasat la Biroul de Securitate Făget, unde după schimbul de informații și cercetarea lui ROSS IOAN, au trecut la răpirea lui BULZAN ALEXANDRU, contabil din comuna Birchiș care, după cercetare, a fost folosit pentru răpirea lui IȘTOC ALEXANDRU din Virișmort, Jud. Severin.

Din cercetarea numitului BULZAN a rezultat că acesta a găzduit pe grupul de bandiți sub conducerea lui DUMA P. VASILE la domiciliul său din comuna Căpâlnaș, Jud. Severin, și a făcut legătura între DUMA și fugarul IȘTOC ȘTEFAN din Virișmort.

La fel a rezultat că locul de refugiu al bandiților este cunoscut de IȘTOC ALEXANDRU din Virișmort, care este tatăl fugarului IȘTOC ȘTEFAN, și care alimentează pe acești fugari, care este format din 7 fugari bandiți înarmați.

În ziua de 14 Mai 1950 s-a reușit la răpirea lui IȘTOC ALEXANDRU care, transportat fiind la Biroul de Securitate Făget a fost cercetat, care a arătat locul de refugiu al bandiților care este în comuna Birchiș, jud. Severin, la numita DAVID DOMNICA, nr. casei 175.

Pe baza acestor indicații, s-a întocmit un plan de acțiune în colectiv din care făceau parte: maiorul KLING ZOLTAN, căpitan ALECU ALEXANDRU, Comandantul Miliției Județene Lugoj și lt. major HAȚEGAN IOAN din Serviciul Județean de Securitate Deva. Planul de acțiune s-a bazat pe efectivul necesar înconjurării obiectivului de echipa de pătrundere.

În acest scop s-a folosit următorul efectiv: 7 ofițeri și subofițeri din Serviciul de Securitate Deva, 15 ofițeri și subofițeri din Serviciul Județean a Securității Lugoj și 32 ofițeri și subofițeri și trupă din Miliția Județeană Severin.

Planul: organizarea a 3 plutoane pentru înconjurarea obiectivului, comandantii fiind numiți la Plut. 1, lt. maj. de Miliție VOICU IOAN cu un efectiv de 15 oameni și o pușcă mitralieră. Plutonul 2, comandant lt. maj. POPOVICI IOAN cu un efectiv de 17 oameni și pușcă mitralieră. Plutonul 5, comandat de lt. SZABADOS LADISLAU cu un efectiv de 14 oameni și pușcă mitralieră, iar grupul de comandă format din colectivul de 3 și 8 oameni.

Planul de acțiune: Grupul de comandă ocupă clădirea de vizavi de obiectiv, atacând frontal obiectiv[ul]. Plutonul I asigură din stânga grupului de comandă, obiectivul. Plutonul II asigură spatele obiectivului și Plutonul III asigură în dreapta grupului de comandă obiectivul.

În acest fel obiectivul a fost înconjurat după planul inițial și timpul prevăzut, adică la oarele 19,45, în ziua de 14 mai 1950.

Trimiterea în obiectiv a lui IȘTOC ALEXANDRU, cu ordinul de a ieși bandiții din casă fără arme și cu mâinile deasupra capului în termen de 10 minute, în caz contrar se va deschide focul. Fugarii vor traversa strada drept la grupul de comandă.

Executarea operației: Operația a fost executată conform planului de mai sus, realizându-se în timpul prevăzut încercuirea, luarea de poziții a Tov.-lor și trimiterea emisarului la bandiți.

După intrarea lui IȘTOC ALEXANDRU la bandiți, s-a observat mișcare între grajd și casă, dar în timpul de 10 minute nu a ieșit nici unu.

Pușca mitralieră a Plutonului I a tras o rafală asupra obiectivului, rezultatul fiind ieșirea din obiectiv a bandiților IȘTOC ȘTEFAN și COVACI ANDREI cu bătrânul IȘTOC. După o așteptare de cca. 2 minute conform ordinului a tras o altă rafală, după care au mai ieșit bandiții ȚONA IOAN, BRÂNDUȘESCU DUMITRU, MARIȘ NICOLAE și CHINEZU IOAN. Toți acești bandiți au fost imediat percheziționați și legați de oamenii din grupul de comandă. S-au făcut apoi câteva somațiuni și s-a tras câte o rafală scurtă pentru ca DUMA VASILE să iese, pentru că acesta nu a ieșit. S-a dat ordin de pătrundere de echipele de grenadieri sub focul armelor asupra obiectivului. S-au tras 3 grenade asupra casei și armamentul automat a tras asupra geamurilor casei, până când oamenii din grupele de grenadieri din Plut. I și III, au pătruns în curte și apoi în casă găsindu-l pe DUMA în camera casei, de unde a fost scos cu pistolul mitralieră P.P.S. în mână și adus la grupul de comandă. După terminarea acestei operațiuni s-a început percheziționarea obiectivelor de echipele de pătrundere ale plutoanelor. Până la începerea percheziției toată operația de capturare a durat 20 minute.

Asupra bandiților percheziționați s-a găsit la DUMA un pistol de buzunar pe lângă pistolul P.P.S., luat imediat de oamenii ce au pătruns și un pistol 7,65 asupra lui IȘTOC ȘTEFAN. Restul armamentului s-a ridicat la percheziția casei și grajdului raportat de noi în ziua de 15 telegrafic.

În operația de capturare nu au fost nici răniți, nici morți, atât din partea noastră, cât și din partea bandiților.

Afară de cei 7 fugari sunt reținuți și numiții: BULZAN ALEXANDRU, IȘTOC ALEXANDRU și DAVID DOMNICA, care sunt tănuitori găzduitor și alimentator ale bandițiilor. S-a mai găsit asupra bandițiilor un metru fitil Bickford și 12 capse.

Cercetările sunt în curs, și avem fire spre un grup de fugari compus din 5 bandiți: PREDESCU, locotinent deblocat, din Mehedinți, BIRIȘ PETRU din Bobâlna, jud. Hunedoara, STREIAN EMILIAN din Lunca, jud. Severin, SELEȘAN IOAN și BUCUR ATANASIE din Tomești, jud. Severin care din ultimele informații s-ar afla în jurul muntelui Chicioara²⁴, pe limita județului Severin, jud. Hunedoara.

Pentru prinderea acestui grup se vor lua toate măsurile în momentul în care se vor stabili cu precizie locul.

Față de cele de mai sus rugăm să binevoiți a dispune reținerea elementelor din organizația subversivă denumită „Rezistență Națională” care se compune din cca. 60 de elemente a căror fișe personale au fost înaintate Dvs. cu raportul nostru Nr. 116/3086 din 30 martie 1950 prin care am cerut reținerea lor.

COLONEL DE SECURITATE

CĂPITAN DE SECURITATE

A.C.N.S.A.S., Dosar P 83279, vol. 11, f. 24-26

²⁴ Corect este vârful Chicera, 1160 m.

SERVICUL JUDEȚEAN DE SECURITATE HUNEADOARA   DEVA
Nr. 43/5614 din 17 mai 1950

Către,

DIRECȚIUNEA REGIONALĂ DE SECURITATE

SIBIU

La ord. dvs. Nr. 43/10778 din 17 mai 1950, referitor la acțiunea din 14 mai dusă pentru prinderea bandei maiorului Duma Vasile, raportăm următoarele:

În ziua de 13 mai a.c. în urma indicațiilor date de către numitul ROSS IOAN, care a făcut parte din banda lui Duma, care în prezent se află reținut la noi, s-a format o echipă compusă din următorii tovarăși: lt. maj. Ioan Hațeganu, lt. Bontea Octavian, plut. Sicoma Rudolf, toți din Serv. de Sec. Deva și tovarășii slt. Neț, slt. Livezeanu, plut. maj. Cotea și plut. Loț din D.R.S.P. Sibiu.

Această echipă, la data de mai sus, s-au deplasat în Severin²⁵ pentru a lua contact cu organele de Securitate de acolo pentru ca împreună să lucreze pentru prinderea bandei maiorului Duma deoarece aveam indicații precise că această bandă se afla prin acea regiune și că contabilul din Birchiș de la Cooperativă este în legătură cu ei știind unde se ascund. La orele 17 la data de 13 mai această echipă a ajuns la Biroul de Securitate Făget din D.R.S.P. Timișoara, unde tov. lt. maj. Hațeganu a chemat pe tov. maior șeful Serv. de Securitate Lugoj, pentru a-i arăta scopul venirii în sectorul Severinului.

După ce au fost arătate de către tov. Hațeganu persoanele despre care aveam informații că sunt în legătură cu banda, împreună s-a stabilit un plan de acțiune pentru a prinde pe bandiți.

A doua zi, 14 mai a.c. tov. lt. Bontea Octavian, împreună cu tov. plut. din Serv. de Sec. Lugoj, au plecat în comuna Birchiș, jud. Severin pentru a identifica pe contabilul de la Cooperativa „ÎNFRĂȚIREA” din acea comună care a alimentat și adăpostit pe banditul Duma despre care aveam informații [de] la acest serviciu.

A fost identificat numitul BULZAN ALEXANDRU, contabil la Cooperativa arătată mai sus și imediat a fost răpit și dus la Biroul de Securitate Făget.

Aici, pus în fața probelor, nu a recunoscut imediat că a avut legături cu bandiții, însă, totuși, mai târziu, a relatat că a adăpostit pe maiorul Duma și l-a alimentat însa în prezent nu știe unde se află deoarece a plecat de la el.

A mai dat acest contabil un fir de legătură a bandei pe numitul IȘTOC ALEXANDRU, țăran din comuna Virișmort²⁶ și dus la Biroul de Securitate Făget. Aici, pus în fața probelor, nu a recunoscut că are cunoștință despre bandit decât în urma unor presiuni serioase asupra sa, a relatat apoi că știe precis locul unde se află bandiții, știe câți sunt la număr și de ce armament dispun.

După ce au fost stabilite cele de mai sus, tov. lt. maj. Hațeganu, împreună cu tov. maior șeful Serv. de Sec. Lugoj, au făcut un plan de acțiune după care să se procedeze la prinderea bandiților.

---

²⁵ Jud. Severin.

²⁶ Sat în comuna Birchiș din județul Arad.

S-a cerut concursul Miliției Severin de unde au fost luați un număr de 32 de milițieni împreună cu șeful lor, iar din partea Serv., de Sec. Lugoj au participat un număr de 15 tovarași.

La orele 18,40 după ce tovarașii au fost împărțiți pe echipe și li s-a dat instrucțiunile necesare, au plecat spre locul unde se aflau bandiții în comuna Birchîș, jud. Severin.

În locul unde se aflau bandiții echipele au ajuns la orele 19,30 aproximativ.

Bandiții erau cantonați la locuința numitei DAVID DOMNICA, din comuna Birchîș și stăteau ascunși în podul șurii, iar maiorul Duma, care era șeful bandei, se afla în casa unde asculta radio. Imediat după ce echipele au ajuns la obiectiv a fost înconjurat, iar pentru scoaterea bandiților a fost folosit numitul IȘTOC ALEXANDRU care avea feciorul între bandiți. I-a fost dat acestuia instrucțiunea să meargă în șură la bandiți și să le spună ca în termen de 10 minute să se predea căci în caz contrar se va deschide foc asupra lor și vor fi distruși.

Trecând cele 10 minute și bandiții nefăcându-și apariția, a fost dat ordin de către tovarașul maior să se deschidă foc asupra obiectivului. Focul a fost deschis de către tov. lt. Bontea Octavian căci deși se dăduse ordin să se tragă cu pușca mitralieră aceasta funcționa defectuos și focul nu a putut fi deschis cu ea.

După ce s-a tras prima rafală de pistol automat, au început să tragă toate echipele care se aflau în jurul obiectivului. La circa 5 minute după deschiderea focului omul care a fost trimis înăuntru la bandiți a apărut din șură împreună cu 2 bandiți cu mâinile sus pentru a se preda. Ceilalți, nevrând să iasă, a fost din nou întetțit focul și au apărut încă 2 bandiți din șură cu mâinile sus. Cei 6 bandiți care se aflau în podul șurii s-au predat la intervale de timp și câte doi.

Maiorul Duma nu s-a predat deoarece el se afla într-o cameră din locuința unde a fost găsit de un milițian, iar la somațiile făcute, s-a predat și el deși era pregătit cu pistolul sovietic ce-l avea asupra sa pentru a trage. Nu s-a putut preciza dacă s-a tras foc și din partea bandiților, însă în buzunarul maiorului, la percheziția corporală, i s-au găsit 2 tuburi de pistol trase.

Din această bandă au făcut parte următorii:

1. DUMA VASILE, maior deblocat, născut la data de 3 februarie 1912, în comuna Sintești, jud. Severin, fără avere, care era comandantul bandei.

2. TZONA[ȚONA] IOAN, născut la data de 3 august 1922, în comuna Sintești, jud. Severin, de profesiune contabil, cu 7 jugăre pământ.

3. MARIȘ NICOLAE, născut la data de 22 mai 1918, în comuna Câmpuri-Surduc, jud. Hunedoara, de profesiune agricultor, cu 2,5 jugăre pământ.

4. CHINEZU IOAN, născut la data de 8 februarie 1903, în comuna Julița, jud. Arad, de profesiune pictor, fără avere.

5. IȘTOC ȘTEFAN, născut la data de 18 decembrie 1925, în comuna Virișmort, jud. Severin, de profesiune agricultor, fără avere, dezertor din Detasamentul de muncă Craiova.

6. COVACI ANDREI, născut la data de 20 iulie 1919, în comuna Virișmort, jud. Severin, de profesiune comerciant, cu 7 lanțe de pământ și casă.

7. BRÂNDUȘESCU DUMITRU, născut la data de 18 ianuarie 1921, în comuna Fintoaga, jud. Hunedoara, de profesiune agricultor, cu domiciliu în comuna Curtea, jud. Severin, avere are 3 Ha pământ și casă și antrepriză de roabe.

Dintre aceștia au fost dați urmăriți pe țară următorii: DUMA VASILE, ROSS IOAN și MARIȘ NICOLAE.

Operațiunea a început la ora 19,45 și s-a terminat la orele 21,30 nefiind niciun rănit, nici din partea noastră și nici din partea bandiților.

Cu această ocazie au mai fost reținuți următorii:

BULZAN ALEXANDRU, născut la data de 25 decembrie 1922, în comuna Temerești, jud. Severin, de profesiune contabil la Cooperativa din comuna Birchiș, complice și găzduitorul bandiților.

IȘTOC ALEXANDRU, născut la data de 18 iulie 1901, în comuna Virișmort, chiabur cu 12 lanțe pământ, tatăl fugarului IȘTOC ȘTEFAN.

DAVID DOMNICA, născută la data de 10 iunie 1905, în comuna Birchiș, de profesiune casnică, are avere 7 lanțe pământ, care era și gazda bandiților.

Date mai amănunțite despre cei de mai sus nu posedăm deoarece au rămas arestați la Serv. de Securitate Lugoj.

Acțiunea a fost condusă de lt. maj. Ioan Hațeganu împreună cu tov. maior de la Serv. de Sec. Lugoj.

În această acțiune munca a fost dusă în bune condițiuni de către toți tovarășii nostri. S-a văzut un interes deosebit din partea tov. lt. maj. Ioan Hațeganu pentru ca acțiunea să fie dusă la bun sfârșit și cu rezultatele dorite. La fel din partea tov. lt. Bontea și tov. slt. Livezeanu din D.R.S.P. Sibiu s-a observat interes deoarece au intervenit la timp pentru ca bandiții să nu poată avea niciun moment de a-și reveni din panica în care au fost băgați fiind surprinși cu deschiderea focului.

Relații despre armamentul găsit asupra bandiților au fost raportate de noi cu Raportul nr. 4/3808 din 15 mai 1950 din Lugoj.

Capitan de Securitate
Popa Ioan

Lt. de Securitate
Bontea Octavian

ACNSAS, Dosar P 692, vol. 14, f. 56-58

3

DECLARAȚIE

Subsemnatul DUMA VASILE, născut la 3 februarie 1912, în com.[una] Sintești, jud. Severin, fiul lui Petre și Maria /decedată/, de profesiune fost ofițer cu gradul de maior, în prezent comprimat, cu ultimul domiciliu în com. Sintești, jud. Severin, declar următoarele:

În momentul arestării, pe data de 14 mai 1950, în com. Birchiș, jud. Severin, în casa D-nei DOMNICA DAVID, am predat următorul armament și muniții [aflăte] asupra mea: un pistol mitralieră tip rusesc cu una sută cartușe și un încărcător, un pistol le buzunar Walter 7,62 cu 20 cartușe.

Prima dată am fost somat de către organele în drept ca să ies din casă și să mă predau, iar eu am refuzat și am spus lui ANDREI/BANDY/, care a fost trimis ca să-mi comunice să mă predau, că aștept să se lase întunericul și să mă furișez prin spatele casei să ies din încercuire și astfel să fug. Acest lucru nu l-am putut face deoarece organele Securității și Miliției au pătruns în casa unde eram ascuns, iar eu având pistolul automat încărcat, am stat cu el în poziție de tragere postându-mă între uși cu scopul de a trage în organele Miliției și Securității care intraseră în casă.

Văzând că sunt înconjurat din toate părțile, văzând că nu mai este posibilitate de scăpare m-am răzgândit de a mai trage, am predat pistolul fără a fi somat și am fost silit să mă predau. Pistolul Walter a rămas asupra mea înarmat și asigurat în tocul lui cu cartușul pe țevă.

Armamentul ce l-am posedat asupra mea, l-am păstrat în scopul de a mă apăra, adică de a trage atunci când voi fi surprins de organele competente /autorități/ urmând ca pentru

acțiunile viitoare ale organizației subversive să primesc armament și muniție din străinătate prin Comandantul Mișcării de Rezistență Națională, prin Dl. General Dragalina și alții fugari politici, așa după cum ascultam la posturile de radio: Vocea Americii și Londra.

Aceasta îmi este declarația pe care o dau și semnez propriu.

Sibiu, la 4 August 1950.

ss. Duma Vasile.

Pentru conformitate:

(ss. indescifrabil)

ACNSAS, Dosar P 83279, vol. 6, f. 72